

Nieuw landschap, grond voor verandering

Het landelijke gebied verandert. Schaalvergroting, innovatie en verbreding van de landbouw worden nu zichtbaar. Provincies richten de aandacht op behoud van een aantrekkelijk landschapsbeeld, op natuurlijke en culturele waarden. Het doel is om de omgevingskwaliteit en de recreatieve waarde van het landelijk gebied op peil te houden; het landelijk gebied als consumptielandschap. Datzelfde landelijk gebied is ook productielandschap, voortgebracht door agrariërs. Het landschapsbeeld is een afgeleide, bedrijfsvoering en productieproces zijn hier leidend. Hetzelfde landschap, twee verschillende regimes, dat lijkt tegenstrijdig. Want bij wie ligt dan uiteindelijk de verantwoordelijkheid voor de ruimtelijke kwaliteit? Gek genoeg ligt die nu bij de overheid en niet bij degene die het landschap produceert. Dit past niet bij een tijd waarin de overheid zich terugtrekt en het initiatief bij lokale partijen wordt gelegd.

Vanuit het onderzoek 'NieuwLandschap' (www.nieuwlandschap.nl) hebben we de 'biografie' ontwikkeld als instrument om een brug te slaan tussen beleid en productie, tussen overheid en agrariërs. De 'biografie' is gericht op het onderkennen van de identiteit en sociaaleconomische kracht van de bevolking en de ondernemers in het landelijke gebied. Het instrument maakt het effect van de (agrarische) bedrijfsvoering op het landschap vroeger en nu zichtbaar, evenals het effect van nieuwe plannen en trends. De 'biografie' van het gebied geeft agrariërs en hun ondernemingen een gezicht en verbindt zo bewoners en ondernemers rond het ontstaan van nieuw landschap.

Tegelijk worden in het kader van het nieuwe Europese Gemeenschappelijke Landbouwbeleid agrariërs daadwerkelijk verantwoordelijk gemaakt voor natuurlijke en culturele waarden van het landschap. Er komen subsidies voor het ontwikkelen en het beheren van die waarden. De innoverende landbouw krijgt daarmee een impuls om te werken aan een consumptielandschap dat hoort bij deze tijd, in aanvulling op de historische lagen die in het landschap herkenbaar zijn.

Om zo'n nieuwe laag te creëren, moeten de grote opgaven rond waterbeheer, recreatie, natuurbeheer en duurzame landbouw in verband worden gebracht met de individuele ambities van agrariërs in het landelijk gebied. Dat kan alleen op basis van actuele en concrete informatie over de bedrijfsvoering en de plannen voor het bedrijf zelf, door de boeren te benaderen als makers van nieuw landschap, in plaats van als beheerders van het oude landschap.

In de Hoeksche Waard, koploper op het gebied van innovatieve landbouw, is dit al een tijdje aan de gang. Daar hebben de kreken weer een natuurlijk verloop gekregen door samenwerking tussen het waterschap, agrariërs en landschapsbeheerders. Langs de kreken zijn fietsroutes aangelegd die diep de polder indringen. Er is meer dan 500 kilometer bloemrijke akkerrand aangelegd, met wintergrassen voor vogels. Dit alles om de biodiversiteit te vergroten, de basis voor natuurlijke plaagbestrijding. Dat zie je buiten, dat vormt het landschap.

MIRANDA REITSMA, TEAM NIEUWLANDSCHAP

